

УДК 69.003

Пикало В.М., студентка 3 курсу, групи ОГ-гб1-1,
Шевчук Н.А., канд. техн. наук, доцент
*Національний технічний університет України «Київський політехнічний
інститут ім. Ігоря Сікорського», м Київ, Україна*

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МАЛИХ БУДІВЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Будівельне підприємство – підприємство будівельної галузі, що є відокремленою економічною самостійною первісною ланкою, та спеціалізується на виконанні будівельної продукції (будинків, промислових об'єктів, споруд) та будівельних послуг (ремонтно-будівельних робіт). Це статутний суб'єкт, який має права юридичної особи, має самостійний баланс, розрахункові та інші рахунки у банках, круглу печатку, дозвіл на виробництво й реалізацію будівельно-монтажних робіт.

Передумови для розвитку малих підприємств будівельної галузі: багаточисленність та розмаїття об'єктів і робіт, великий попит на будівельну продукцію. Існування малих підприємств у галузі сприяє посиленню конкуренції як важливого засобу контролю та підвищення ефективності і якості виробництва.

Будівельна галузь тісно пов'язана з іншими галузями промисловості, їхнім розвиток за рахунок будови виробничих потужностей, складських та офісних приміщень, логістичних та інженерних мереж, тому розвиток малих будівельних підприємств дуже важливе для економіки країни.

Підприємства, що відносяться до галузі будівництва, в 2015 році, згідно з даними Держкомстату України, мають частку 8,5% в загальному обсязі суб'єктів господарювання — підприємств [1].

Великі будівельні компанії не завжди мають змогу підтримувати в належному стані свої виробничі потужності, що в свою чергу негативно впливає на конкурентоспроможність продукції та послуг на ринках країни. Оскільки приміщення компанії, склади та офіси потребують опалення, постачання електроенергії та поточного ремонту навіть у разі відсутності попиту на вироблену продукцію, роботи та послуги підприємства. У зв'язку з підняттям цін на тепло та електроенергію ринок будівельних робіт запрацював активніше за рахунок утеплення населенням та підприємствами інших галузей приміщень житлового та нежитлового призначення, перебудови існуючих опалювальних систем та мереж, виробництва утеплювальних матеріалів, використання енергозберігаючих технологій, реконструкції існуючих виробничих систем [6]. Що дав хороший поштовх для розвитку малих підприємств.

Загальна економічна криза скорочує фінансові можливості населення та інвестування у сфері будівництва. Протягом 2014—2015 років індекс

капітальних інвестицій в будівництві складає 80%, тобто, за два роки фінансування скоротилося майже на 40% [2].

Фактори, що негативно впливають на розвиток малих будівельних підприємств:

1) Недостатність інформаційного забезпечення будівельного ринку.

Інформація є різна, суперечлива, недостовірна, що створює перешкоди для реалізації проектів будівництва чи реконструкції пам'ятних споруд, впровадження та використання новітніх технологій та матеріалів з досвіду інших країн, інвестування. Перелічені фактори негативно впливають на якість будівельних робіт та послуг, утворення багатьох фіктивних підприємств.

2) Низький рівень кваліфікації фахівців.

Цей фактор тісно пов'язано як із загальним рівнем будівельної освіти, який останнім часом знизився і має тенденцію розвитку з недостатнім зв'язком науки та практики, недосконалість інформаційного забезпечення щодо новітніх розробок та досліджень з боку науки.

3) Скорочення обсягів фінансування та кредитування.

У зв'язку з підвищенням ризиків внаслідок високої мінливості оточуючих умов, економічної та політичної нестабільності, трансформаційних процесів в економіці України значно скоротився обсяг фінансування та кредитування. Іноземні інвестори скоротили фінансовий потік, очікуючи більш стабільних умов та скорочення ризиків, що пов'язані з інфляцією, недоліками законодавчих документів. Вітчизняний приватний капітал майже не інвестується, основні стратегії його використання спрямовані на збереження та накопичення.

4) Велика частка витрат у виробництві будівельної продукції та послуг.

Ця часика припадає на матеріальні витрати та оплату тепло- та енергопостачання. Висока вартість матеріалів, що використовуються в виробництві, подорожчання тарифів на оплату тепла та енергоносіїв призводять до зростання собівартості продукції, послуг, товарів будівельного ринку [6].

5) Обмежені фінансові можливості населення щодо отримання будівельної продукції та зростання вартості продукції викликають скорочення попиту та обсягу реалізації продукції.

Тому для розвитку малих будівельних підприємств потрібно застосовувати нові інноваційні технології, які підвищать якість продукції, економно будуть споживати природні ресурси та ресурси підприємства, знижуватимуть забрудненість навколишнього середовища. Саме інновації сприяють динамічному саморозвитку підприємства і забезпечують його конкурентоспроможність [3]. Для більшості малих будівельних підприємств інноваційні витрати є занадто високими.

Проблемою для впровадження інноваційних технологій є також руйнування зв'язків будівельних підприємств з науково-дослідними інститутами, відсутність наукового супроводу у процесі впровадження інновацій, що значно збільшує витрати на впровадження технологій і збільшує

ризиків інноваційної діяльності. Налагодження таких зв'язків допомогло б забезпечити розподіл ризиків між партнерами та викликало б інтерес до впровадження унікальних технологій, розроблених для конкретного будівельного підприємства. Разом з тим, впровадження технологічних інновацій, зокрема, використання нових матеріалів, нових технологій, нової упаковки та дизайну товарів, є визначальним фактором підвищення прибутковості малих компаній [4-5].

Малі підприємства в боротьбі за виживання частіше ризикують, більше схильні до інновацій у конкурентній боротьбі на ринку та активніше впроваджують інноваційні технології і розробки, стають учасниками процесів комерціалізації технологій. Іншою характерною рисою малих підприємств у будівельній галузі є їх антимонопольний вплив на формування ринку будівельних послуг та швидка реакція на зміни попиту, що, у свою чергу, супроводжується впровадженням нових технологій. За умови вузької спеціалізації й використання сучасної техніки і технологій вони перетворюються у реальну конкурентну силу.

Інноваційна активність малих будівельних підприємств обмежується досить часто через негативний діловий клімат, обумовлений надмірним фіскальним тиском та інертною роллю держави в захисті інтелектуальної власності, дуже незначну підтримку підприємств інноваційної сфери. В умовах посилення конкурентних відносин у галузі надзвичайно високими залишаються транзакційні витрати і адміністративні бар'єри, що значною мірою перешкоджають інноваційній активності підприємств. 49% респондентів не бачать жодних позитивних змін і продовжують скаржитися на повільне впровадження реформ, корупцію, податкове та фіскальне регулювання, а також тиск з боку відповідних органів.

Однією з проблем для впровадження інноваційних технологій на вітчизняних підприємствах є поглиблення економічної кризи, викликані збройними заворушеннями, що в свою чергу призводить до довготривалої нестабільності і зриву потоку інвестицій в українську економіку. Як наслідок інвестиційний клімат України є незадовільним. За даними Державної служби статистики України у 2015 р. відтік прямих іноземних інвестицій склав більше 12 млрд. дол. У 2016 році надалі спостерігається негативна тенденція відтоку іноземних інвестицій. Крім того за останні 2 роки багато іноземних компаній не захотіли продовжувати свої інвестиційні проекти в Україні.

Висновки. Подальший розвиток конкурентних відносин у будівельній галузі є можливим лише на засадах активізації інноваційної діяльності, проте виведення малого бізнесу в цій сфері економіки на належний рівень вимагає запровадження стимулюючих механізмів його підтримки в рамках реалізації державних та регіональних програм розвитку, де особливу роль відіграють програми впровадження енергоефективних технологій в будівництві. Це, у свою чергу, вимагає розроблення науково обґрунтованих стратегій інноваційного розвитку будівельної галузі в цілому; створення належних умов

(економічних, фінансових, правових, організаційних, кадрових тощо) для активізації інноваційної діяльності малого бізнесу; сприяння формуванню науково-виробничих кластерних структур. Такий напрям є стратегічно важливим для всіх регіонів України, він відповідає завданням перспективного розвитку будівельної галузі України та є передумовою її виходу на зовнішні ринки [7].

Також слід відмітити, що на зростання ефективності функціонування будівельних підприємств має прямий вплив впровадження новітніх інноваційних технологій, використання сучасних матеріалів, енергозберігаючі та енергоефективні заходи і технології. Актуальним напрямом діяльності в будівництві є "зелене" будівництво. Однак в Україні ця тенденція поширюється дуже повільно, та використовується виключно в приватному будівництві [6].

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. — 2016. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
2. Індeksi капітальних інвестицій за видами економічної діяльності [Електронний ресурс] // Державна служба статистики України. — 2016. — Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Гумба Х. М. Теоретические основы инновационного развития предприятий строительной отрасли : монография / Х. М. Гумба; МОН РФ, ФГБОУ ВПО «Моск. гос. строит. ун-т». — М. : МГСУ, 2012. — 200 с.
4. Грига В., Богдан С., Ісакова Н. Результативність інноваційної діяльності малих підприємств при взаємодії з великим бізнесом [Електронний ресурс] / В. Ю. Грига, С. В. Богдан, Н. Б. Ісакова // Економіка і прогнозування. — 2014. — № 2. — С. 94–104.
5. Антропов Ю. В. Алгоритм оцінки економічної стійкості малого будівельного підприємства [Електронний ресурс] / Антропов Ю. В. // Ефективна економіка.— 2014.— №9.— Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2338>
6. Кулікова Л.В. Сучасні тенденції розвитку будівельних підприємств [Електронний ресурс] / Кулікова Л.В. // Інвестиції: практика та досвід. — 2017.- №8 — 52-55 ст.- Режим доступу: <http://mx.ogasa.org.ua/bitstream/123456789/4049/1/Сучасні%20тенденції%20розвитку%20будівельних%20підприємств%20Україна.pdf>
7. Комеліна О.В., Чайкіна А.О., Корабельнікова Т.А. Сучасні аспекти розвитку інноваційних технологій на малих будівельних підприємствах / [Електронний ресурс] / Комеліна О.В., Чайкіна А.О., Корабельнікова Т.А. // Економіка і суспільство. — 2016. - №6. — с.173-177.